การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร[1]

Librarians' Copyright Literacy of Law Libraries in Bangkok

ธิดาพร สะอาด (Thidaporn Sa-ard)[2]
ศุมรรษตรา แสนวา (Sumattra Saenwa)[3]
ศศิพิมล ประพินพงศกร (Sasipimol Prapinpongsakorn)[4]

Received: 13-06-2024
Revised: 15-07-2024
Accepted: 22-12-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บรรณารักษ์จำนวน 80 คน จากห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร 15 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test independent ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์มีระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายลิขสิทธิ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย

---

[1]บทความจากปริญญานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2566 : Article from the Master'sthesis in Information Studies, Srinakharinwirot University in academic year 2023

[2]นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Master's degree student, Information Studies Program, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University,E-mail: thidaporn.saard@gmail.com

[3]ปร.ด., อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (Lecturer, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University) E-mail : sumattra@g.swu.ac.th

[4]ค.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail : sasipimol@g.swu.ac.th

Abstract

The purposes of this research is to study copyright law literacy among law librarians in Bangkok and to compare the copyright law literacy among librarians based on educational levels and work experiences. The sample group consisted of 80 librarians from 15 law libraries in Bangkok, selected through simple random sampling. A test was used as a research tool. The statistical analyses included percentages, averages and standard deviation. The hypotheses were examined using an independent t-test. The findings revealed that librarians exhibited a moderate overall level of copyright law literacy. When considering each dimension, the overall level of literacy about copyright law and related laws was moderate. Regarding the literacy of copyright law in library work and librarianship, the overall level was moderate. When comparing by levels of copyright law literacy, the research found that librarians with different educational levels and work experiences had significantly different overall and dimension-specific levels of copyright law literacy at .05.

Keyword: Copyright law literacy, Copyright law, Law Librarians

บทนำ

การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ (Copyright Literacy) เป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งของบรรณารักษ์ในยุคปัจจุบัน โดยได้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในการประชุม “European Conference of Information Literacy” ปีพ.ศ. 2555 เพื่อตรวจสอบระดับความสามารถด้านลิขสิทธิ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่ง International Federation of Library Associations and Institutions (2018) ระบุว่าการรู้ลิขสิทธิ์รวมถึงการเข้าใจโครงสร้างการทำงาน และความหมายของระบบลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย แนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงความคาดหวังของผู้ใช้ เมื่อกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีหรือต้องอยู่ควบคู่สังคมเสมอนั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ย่อมส่งผลต่อวิธีปฏิบัติที่ห้องสมุดให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการและผลลัพธ์ทุกอย่าง จะส่งผลกระทบโดยตรงต่ออนาคตของห้องสมุด และสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กล่าวถึงความท้าทายด้านลิขสิทธิ์ที่เป็นกฎหมายพื้นฐานในการบริการของห้องสมุดในยุคดิจิทัล กฎหมายลิขสิทธิ์ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบอย่างมากต่อการบริการของห้องสมุด และบรรณารักษ์เป็นช่องทางแรกในการขอคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา (American Library Association, 2012; International Federation of Library Associations and Institutions, 2018; Nilsson, 2015)

สภาพสังคมยุคดิจิทัลในปัจจุบันนั้น การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญอยู่หลายมิติและการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นความร้ายแรงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการจัดอันดับของศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาโลก (Global Intellectual Property Centre) หรือ GIPC แห่งหอการค้าสหรัฐอเมริกา พบว่ารายงานดัชนีทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (International Intellectual Property Index – IIPI) ประจำปี 2560 (Global Intellectual Property Center, 2017) มีการประเมินตัวชี้วัดค่าความคุ้มครอง 6 ประเภท ได้แก่ สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า การเข้าสู่ตลาด การบังคับใช้กฎหมาย และการให้สัตยาบันในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ผลการสำรวจพบว่าประเทศไทยมีคะแนนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพียง 9.53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 35 คะแนน และถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 45 ประเทศ และเมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศในอาเซียน ประเทศไทยก็ยังอยู่อันดับรั้งท้ายของ

ภูมิภาค ซึ่งจากการสำรวจครั้งนี้พบว่าปัญหาการการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เด็ดขาด ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานปราบปรามที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้มแข็ง และคนในชาติยังขาดการตระหนักรู้ถึงความผิดของการกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เพื่อให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดลิขสิทธิ์ และยังส่งผลต่อห้องสมุดอีกด้วย (Thavonwanit & Chinsuvapala, 2019)

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก ซึ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ เริ่มนำมาใช้ครั้งแรกในประเทศไทยปี พ.ศ. 2521 จึงเริ่มมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาของ Kitisomkiat (1984) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิในการแปลและการทำซ้ำซึ่งหนังสือ และการศึกษาของ Thanaswarngkul (1987) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม นอกจากนี้พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ อาทิเช่น การศึกษาของ Sirivallop (1997) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในการคุ้มครองมัลติมีเดีย พบว่า กฎหมายลิขสิทธิ์สามารถนำมาปรับใช้กับงานมัลติมีเดียได้ แต่ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องทำการแก้ไขกฎหมายในหลายเรื่อง การศึกษาของ Kokul (2007) ที่ศึกษาเรื่องความรู้และการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในงานด้านวรรณกรรมสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครมีความรู้ในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานด้านวรรณกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความเข้าใจในกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่แตกต่างกันและ บรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้ในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์แตกต่างกัน และการศึกษาของ Yanakam & Arayapan (2021) ที่ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและปัญหาการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะในประเด็นที่สำคัญและประเด็นบรรณารักษ์ควรทราบ ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์จำนวนหนึ่ง เช่น การศึกษาของ Morrison & Secker (2015) ที่ศึกษาเรื่องการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหราชอาณาจักรพบว่า ระดับความรู้ของบรรณารักษ์ของประเทศสหราชอาณาจักรมีสูงกว่าในประเทศอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของนักสารสนเทศในประเทศอินเดีย Naheem (2020) พบว่า ระดับการตระหนักรู้ในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับต่ำ และการศึกษาของ Shamsi et al. (2021) ที่ศึกษาเรื่อง การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไนจีเรีย พบว่า ทักษะในการรู้เรื่องลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ไนจีเรีย การรับรู้ถึงเรื่องลิขสิทธิ์ทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง และมีความตระหนักรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นสำหรับห้องสมุดและบรรณารักษ์ในการปรับปรุงเกี่ยวกับการรับรู้และทำความเข้าใจเรื่องลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายมาก โดยเฉพาะการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การสร้าง ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาในหัวข้อเรื่องลิขสิทธิ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้จากการศึกษาตัวแปรในงานวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันทำให้ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์แตกต่างกัน (Boustany, 2014; Hossain, 2021; Kokul, 2007; Olaka, 2010)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายลิขสิทธิ์เป็นสิ่งที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน และการพัฒนาทักษะและความรู้ในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในห้องสมุดเพียงบางแห่ง แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดกฎหมายหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปประกอบการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาทักษะความรู้ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ ให้มีความตระหนักรู้ในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง นำไปประกอบการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์แตกต่างกัน
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ (Copyright Literacy) และตัวแปรที่นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษา (Arias & Simon, 2018; Boustany, 2014; Hossain, 2021; Saunders & Estell, 2019; Shamsi et al., 2021) ดังแสดงในภาพประกอบ 1

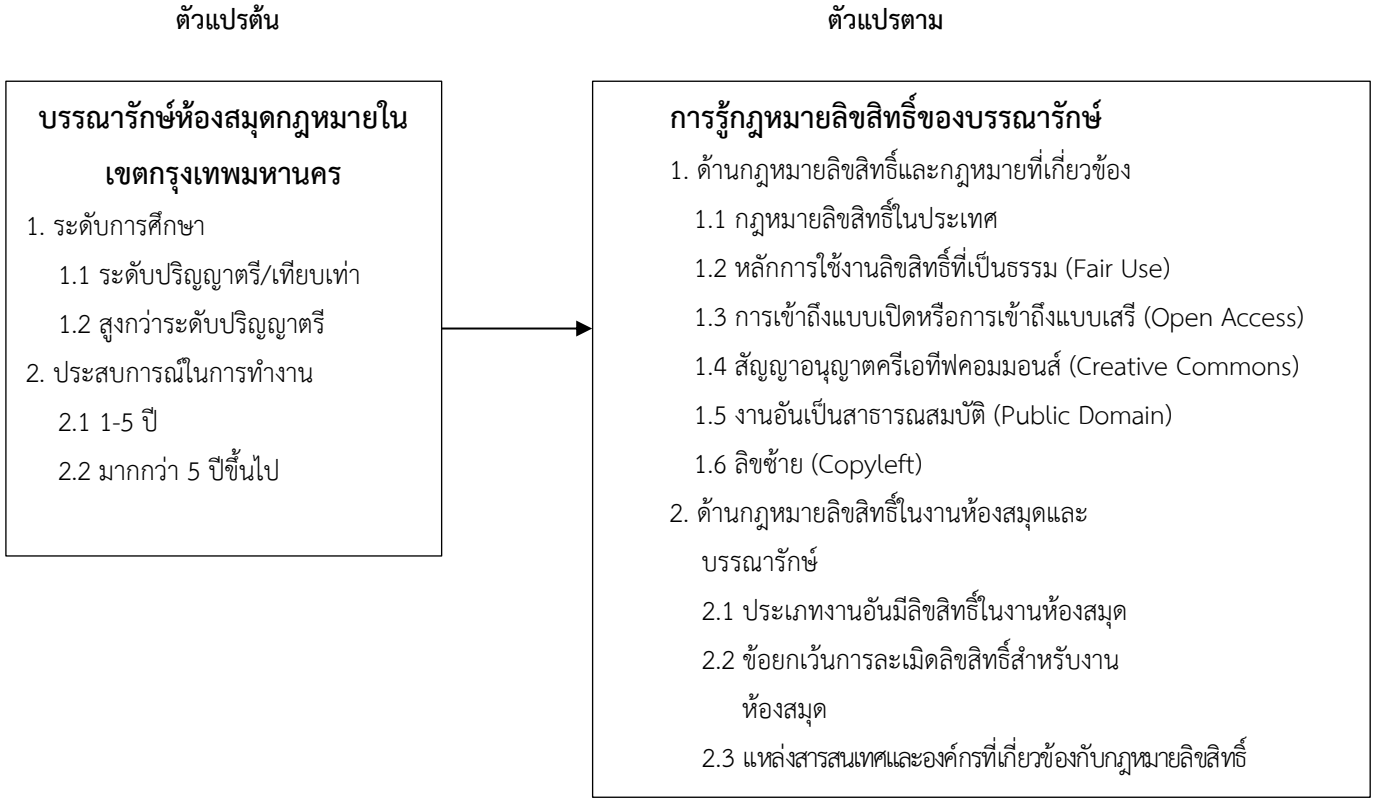

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร 15 แห่ง จำนวน 92 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนขั้นต่ำตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวนทั้งสิ้น 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) (Bloom, 1981) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและประสบการณ์ในการทำงานเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย เป็นข้อคำถามแบบระบุคำตอบ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ข้อ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แบ่งเป็น 1) ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 ข้อ 2) ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์ จำนวน 15 ข้อ

แบบทดสอบดังกล่าวผ่านการตรวจคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายและด้านสาขาวิชาสารสนเทศศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) การใช้ภาษาและความชัดเจนของข้อคำถามและตัวเลือก จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) พบว่ามีข้อสอบที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 23 ข้อ จากทั้งหมด 30 ข้อ และมีข้อสอบที่ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามและตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ จึงได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับบรรณารักษ์ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน และคำนวณหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.39 - 0.79 ค่าอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.21 – 0.86 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.70 โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) ซึ่งค่าที่ได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งโครงการวิจัยเพื่อขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขการรับรองที่ SWUEC/E/G-339/2565 วันที่ให้การรับรอง 20/09/2566 วันสิ้นสุดการรับรอง 25/07/2567 และได้ขอหนังสือนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและดำเนินการตามขั้นตอนการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและดำเนินการแจกแบบทดสอบซึ่งเป็นแบบออนไลน์ โดยแสดง QR CODE ให้กลุ่มตัวอย่างได้สแกนเพื่อเข้าถึงและทำแบบทดสอบ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบทดสอบฉบับนี้ วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยให้เข้าใจก่อนทำแบบทดสอบ ทั้งนี้ได้รับแบบทดสอบกลับคืนมาจำนวน 80 ชุด จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้และเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบและนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยการหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบซึ่งเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 ตอนที่ 2 แบบทดสอบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย นำมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อหาจำนวนและร้อยละของการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในแต่ละระดับ ตามตัวแปรที่ศึกษา

เกณฑ์ที่ตั้งไว้มี 3 ระดับ ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับชั้นคะแนนแบบเกณฑ์อ้างอิงตามหลักการการเรียนรู้แบบรอบรู้ (Learning for Mastery) ของ บลูม (Bloom, 1971) ดังนี้

คะแนน		**การแปลความหมาย**
คะแนนร้อยละ 80 – 100	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับสูง
คะแนนร้อยละ 60 – 79	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ 0 – 59	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับต่ำ

การกำหนดช่วงของค่าเฉลี่ย เพื่อแปลความหมายของการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในแต่ละระดับ (Srisaard, 2017) ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย		**การแปลความหมาย**
2.34 – 3.00	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับสูง
1.67 – 2.33	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับปานกลาง
1.00 – 1.66	หมายถึง	มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในระดับต่ำ

3. เปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้สถิติ t-test independent

4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/ เทียบเท่า จำนวน 44 คน (ร้อยละ 55.0) และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 63 คน (ร้อยละ 78.80) รายละเอียดดังในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร

สถานภาพ	**ปริญญาตรี/ เทียบเท่า**		**สูงกว่าปริญญาตรี**		**รวม**	
	จำนวน	**ร้อยละ**	**จำนวน**	**ร้อยละ**	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ประสบการณ์ในการทำงาน						
1 – 5 ปี	15	18.80	2	2.50	17	21.30
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	29	36.20	34	42.50	63	78.70
รวม	**44**	**55.00**	**36**	**45.00**	**80**	**100.00**

2. ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร

2.1 ร้อยละของระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/เทียบเท่า ส่วนใหญ่มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 26.30*)* ส่วนบรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.60*)* เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน

พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 11.30) และบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 38.80) รายละเอียดดังในตาราง 2

ตาราง 2 ร้อยละของระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สถานภาพ	ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์						รวม	
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา								
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	21	26.30	14	17.50	9	11.20	44	55.00
สูงกว่าปริญญาตรี	5	6.20	9	11.20	22	27.60	36	45.00
รวม	**26**	**32.50**	**23**	**28.70**	**31**	**38.80**	**80**	**100.00**
ประสบการณ์ในการทำงาน								
1 – 5 ปี	8	10.00	9	11.30	0	0.00	17	21.30
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	18	22.50	14	17.40	31	38.80	63	78.70
รวม	**26**	**32.50**	**23**	**28.70**	**31**	**38.80**	**80**	**100.00**

2.2 ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายมีระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 69.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านกฎหมายในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์มีระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับการรู้เรื่องงานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 57.50) และเรื่องข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับงานห้องสมุดอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 81.25) ส่วนข้ออื่น ๆ มีระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร

การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์
1. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง			
1.1 กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศ		76.51	ปานกลาง

1.2 หลักการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม (Fair Use)		71.25	ปานกลาง
1.3 การเข้าถึงแบบเปิดหรือการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access)		75.00	ปานกลาง
1.4 สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons)		61.25	ปานกลาง
1.5 งานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain)		57.50	ต่ำ
1.6 ลิขซ้าย (Copyleft)		71.88	ปานกลาง
รวม	**15**	**68.94**	**ปานกลาง**
2. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์			
2.1 ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุด		68.94	ปานกลาง
2.2 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับงานห้องสมุด		81.25	สูง
2.3 แหล่งสารสนเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์		62.81	ปานกลาง
รวม	**15**	**70.99**	**ปานกลาง**
รวมทุกด้าน	**30**	**69.98**	**ปานกลาง**

3. การเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 โดยบรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์สูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/ เทียบเท่า

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า บรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์สูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/ เทียบเท่า รายละเอียดดังในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย จำแนกตามระดับการศึกษา

การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์	ปริญญาตรี/เทียบเท่า		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง						
1.1 กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศ	2.20	0.77	2.50	0.69	-2.99	0.00*
1.2 หลักการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม (Fair Use)	2.36	0.94	2.50	0.87	-0.66	0.50
1.3 การเข้าถึงแบบเปิดหรือการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access)	2.50	0.87	2.52	0.80	0.00	1.00
1.4 สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons)	1.68	0.95	1.94	1.01	-1.18	0.23
1.5 งานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain)	1.45	0.84	2.06	1.01	-2.83	0.00*
1.6 ลิขซ้าย (Copyleft)	2.09	1.007	2.22	.989	-0.58	0.56
รวม	**2.02**	**0.55**	**2.29**	**0.45**	**-2.38**	**0.01***
2. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์						
2.1 ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุด	1.75	0.83	2.56	0.65	-4.83	0.00*
2.2 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับงานห้องสมุด	2.52	0.79	2.86	0.42	-2.30	0.02*
2.3 แหล่งสารสนเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์	1.45	0.66	1.92	0.77	-2.88	0.00*
รวม	**1.91**	**0.55**	**2.44**	**0.46**	**-4.66**	**0.00***

* p-value < .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์สูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า บรรณารักษ์มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ต่างกันในเรื่อง กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศ งานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุด และแหล่งสารสนเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์สูงกว่าประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี รายละเอียดดังในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์	1 – 5 ปี		มากกว่า 5 ปีขึ้นไป		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง						
1.1 กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศ	1.71	0.58	2.37	0.76	-3.82	0.00*
1.2 หลักการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม (Fair Use)	2.29	0.98	2.46	0.89	-0.62	0.53
1.3 การเข้าถึงแบบเปิดหรือการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access)	2.53	0.87	2.49	0.87	0.15	0.87
1.4 สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons)	1.71	0.98	1.83	0.99	-0.44	0.66
1.5 งานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain)	1.24	0.66	1.86	0.99	-3.04	0.00*
1.6 ลิขซ้าย (Copyleft)	2.06	1.02	2.17	0.99	-0.42	0.67
รวม	**1.92**	**0.50**	**2.20**	**0.51**	**-1.95**	**0.04***
2. ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและบรรณารักษ์						
2.1 ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุด	1.53	0.71	2.27	0.82	-3.36	0.00*
2.2 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับงานห้องสมุด	2.65	0.70	2.68	0.66	-0.19	0.84

2.3 แหล่งสารสนเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์	1.29	0.47	1.76	0.77	-3.11	0.00*
รวม	**1.82**	**0.37**	**2.24**	**0.58**	**-3.53**	**0.00***

* p-value < .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำมาอภิปรายผลดังประเด็นต่อไปนี้

1. ระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์มีระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าความรู้ในเรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นเรื่องที่มีรายละเอียดของตัวบทของกฎหมายค่อนข้างมาก และเมื่อนำมาใช้ในงานห้องสมุด จึงทำให้บรรณารักษ์เกิดความสับสนได้ และยังต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจในการจดจำรายละเอียดต่าง ๆ ในตัวบทกฎหมายที่มีความซับซ้อนมากกว่ากฎหมายทั่วไปอีกด้วย และลักษณะภาษาทางตัวบทกฎหมายที่ค่อนข้างยากต่อการที่ตีความให้ชัดเจนได้ ซึ่งผลการวิจัยที่พบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leesakul (1994) พบว่า บรรณารักษ์มีความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ Kokul (2007) พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานด้านวรรณกรรมของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Todorova et al. (2014) ได้สำรวจการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศต่าง ๆ จำนวน 13 ประเทศของบรรณารักษ์ในห้องสมุดพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ ผลการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์มีความตระหนักรู้ทางด้านลิขสิทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ Shamsi et al. (2021) พบว่าบรรณารักษ์ในประเทศไนจีเรีย มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นสำหรับห้องสมุดและบรรณารักษ์ในการปรับปรุงเกี่ยวกับการรับรู้และทำความเข้าใจเรื่องลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายมาก โดยเฉพาะการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การสร้าง ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาในหัวข้อเรื่องลิขสิทธิ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fernández et al. (2017) ที่พบว่าบรรณารักษ์มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อปัญหาลิขสิทธิ์เพิ่มมากขึ้นในยุคอินเทอร์เน็ต บรรณารักษ์ต้องมีความรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพื่อที่จะตรวจสอบให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมายลิขสิทธิ์และตระหนักถึงการละเมิดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า บรรณารักษ์มีระดับการรู้กฎหมายเกี่ยวกับงานอันเป็นสาธารณสมบัติ (Public domain) ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boustany (2014) และงานวิจัยของ Morrison & Secker (2015) ที่พบว่า บรรณารักษ์มีระดับการรู้กฎหมายเกี่ยวกับงานอันเป็นสาธารณสมบัติน้อยที่สุด หรืออยู่ในระดับต่ำ อาจเกิดจากการศึกษาที่ไม่เพียงพอ การขาดการฝึกอบรม และเนื้อหามีความซับซ้อน ภาวะการตระหนักรู้นี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรม และให้ความสำคัญกับกฎหมายลิขสิทธิ์ในวิชาชีพบรรณารักษ์

2. ผลการเปรียบเทียบการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

2.1 บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

โดยบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์สูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบรรณารักษ์ที่จบการศึกษาในระดับสูงมีโอกาสได้รับประสบการณ์หรือความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลของงานวิจัยของ Leesakul (1994) ที่พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีความเข้าใจในกฎหมายของบรรณารักษ์สูงกว่าบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา เนื่องมาจากในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษามีการเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์เข้าไปในหลักสูตร ซึ่งการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปทำให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะและเรียนเฉพาะเรื่องได้อย่างลึกซึ้งและละเอียดมากยิ่งขึ้น และบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่ามักมีความสามารถในการประยุกต์ใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในบริบทของห้องสมุดได้ดีขึ้น สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้งานทรัพยากรที่มีลิขสิทธิ์ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hossain (2021) ที่ศึกษาเรื่อง การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของนักวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศในประเทศบังคลาเทศที่ได้เปรียบเทียบตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโทนั้นมีการตระหนักรู้ในเรื่องนี้อยู่ในระดับดีเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือระดับปริญญาเอก และระดับปริญญาตรีมีการตระหนักรู้น้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kokul (2007) ที่พบว่า บรรณารักษ์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรมในระดับน้อย ทั้งนี้ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของบรรณารักษ์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรู้และความสามารถในการจัดการกับกฎหมายลิขสิทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้บรรณารักษ์สามารถให้บริการที่ดีและสอดคล้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์แก่ผู้ใช้บริการในห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ส่วน

2.2 บรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า มีระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์สูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย การรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์จะพัฒนาตามประสบการณ์ในการทำงานและบทบาทในห้องสมุดที่ได้ประสบพบเจอมา ทำให้สามารถตอบสนองต่อการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกฎหมาย การรู้กฎหมายและประสบการณ์ในการทำงานจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามบทบาทและหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้กฎหมายในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการให้คำปรึกษาในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Leesakul (1994) ที่พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมากจะมีความเข้าใจในกฎหมายอยู่ในระดับสูง โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากมีความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดมากกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย เนื่องจากบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในหน้าที่การทำงานมานานย่อมทำให้มีโอกาสที่จะได้พบเห็นปัญหาและศึกษาเรื่องต่าง ๆ ได้มากกว่าและในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ประจำวันทุกวันนั้นจะมีเรื่องของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อได้ศึกษาและ เผชิญกับปัญหาเป็นประจำ จึงทำให้เกิดความรู้ ความชำนาญมากกว่าผู้ที่ได้ใช้น้อยกว่า ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า และรวมทั้งผู้ที่มีประสบการณ์มากยังมีบทบาทในการวางนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในห้องสมุดอีกด้วย และในงานวิจัยต่างประเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adu (2021) ที่พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในห้องสมุดส่งผลอย่างมากในการเข้าใจกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Olaka (2010) และ Nawazish & Batool (2021) พบว่า ระยะเวลาในการทำงานห้องสมุดของบรรณารักษ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kokul (2007) ซึ่งพบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานด้านวรรณกรรมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีการรู้ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี เนื่องจากความรู้ด้านกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการทำงานมากกว่า จนเกิดเป็นความคุ้นเคยในการปฏิบัติงาน ฝึกฝนทักษะทางด้านกฎหมาย โดยการทำงานจริง ซึ่งจะทำให้เกิดการจดจำได้มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ห้องสมุดสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม อบรมและพัฒนาบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์ และทำให้บรรณารักษ์มีความตระหนักรู้ในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์มากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานการให้บริการ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปแนะนำให้แก่ผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 สถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา ที่มีหน้าที่หลักในการผลิตบรรณารักษ์ สามารถนำไปเตรียมความพร้อมในการพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีความรู้ทางด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ถูกต้อง และสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

1.3 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบรรณารักษ์ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรมีบทบาทสำคัญในการจัดทำคู่มือเพื่อรวบรวมเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์สำหรับบรรณารักษ์ เพื่อไว้ใช้ในการปฏิบัติงานจริงและถูกต้องตามหลักกฎหมาย และเมื่อเผชิญปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงานในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์ในด้านอื่น ๆ

1.4 เครือข่ายห้องสมุดกฎหมายควรมีการจัดอบรมหลักสูตรด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุด เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ส่งเสริมการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงอย่างถูกต้องในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระดับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางหรือคู่มือในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในห้องสมุด

2.3 ควรมีการศึกษาการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอื่นหรือภูมิภาคอื่นเพิ่มเติม

2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปร การฝึกอบรม ที่มีผลต่อการรู้กฎหมายลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์อาจได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุงและวางแผนในการฝึกอบรมต่อไป

อ้างอิง

Adu, T. L., & van der Walt, T. B. (2021). Copyright administration in academic libraries in Ghana. *Journal of Librarianship and Information Science*, 1(1), 1-16. https://doi.org/10.1177/09610006211024716.

American Library Association. (2012). *Copyright Statement*. American Library Association. http://www.ala.org/copyright.

Arias, A. & Simon, J. (2018). *Copyright Literacy in Spanish Libraries, Archives and Museums*. RESEARCHGATE. https://www.researchgate.net/publication/322576485_Copyright_Literacy_in_Spanish_Libraries_Archives_and_Museums.

Bloom, B. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw–Hill.

Bloom, B. (1976). *Human Characteristics and school Learning*. New York: McGrawHill book.

Bloom, B. (1981). *Evaluation to improve learning*. New York: McGraw-Hill Book.

Boustany, J. (2014). Copyright Literacy of Librarians in France. In: Kurbanoğlu, S., Špiranec, S., Grassian, E., Mizrachi, D., & Catts, R. (Eds.), Information Literacy. *Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century. ECIL 2014. Communications in Computer and Information Science, vol 492* (pp. 91-100). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-14136-7_10

Fernández-Molina, J.-C., Pérez-Pulido, M., & Herrera-Morillas, J.-L. (2017). Academic Libraries and Copyright: Unveiling Inadequacies of Current Law Through the Analysis of Processes Included in Quality Management Systems. *The Journal of academic librarianship,* 43(3), 184-192. https://doi.org/10.1016/j.acalib.2017.03.006

Global Intellectual Property Center. (2017). *The Roots Of Innovation U.S. Chamber International IP Index*. http://www.theglobalipcenter.com/wpcontent/uploads/2017/02/GIPC_IP_Index_2017_ Report.pdf

Hossain, Z. (2021). Copyright literacy of library and information science professionals in Bangladesh. *IFLA Journal,* 47(1), 78-90. https://doi.org/10.1177/0340035220904067

International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2018). *IFLA Statement on copyright education and copyright literacy.* https://repository.ifla.org/handle/123456789/1194

Kitisomkiat, P. (1984). *International Copyright in Respect to Right of Translation and Reproduction of Books* (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

Kokul, R. (2007). *Knowledge and Application of Copyright Law in Literacy Work for Higher Education Institution Librarians in Bangkok Metropolis* (Master's thesis). Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai)

Krejcie, R. & Morgan, D. *(1970).* Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement,* 30(3), 607-610.

Leesakul, M. (1994). *Perception of laws related to librarians and library works of librarians in higher education institutions, secondary schools and primary schools in Bangkok Metropolis* (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)

Morrison, C., & Secker, J. (2015). Copyright Literacy in the UK: a survey of librarians and other cultural heritage sector professionals. *Library and Information Research,* 39(121), 75-97. https://doi.org/10.29173/lirg675

Naheem, K. (2020). Copyright Literacy of Library and Information Science Professionals in India: A Survey. *SRELS Journal of Information Management,* 57(1), 27-40.

Nawazish, M. & Batool, S. H. (2021). *Framing the New Role of Information Professionals: investigating Copyright Literacy Levels and Awareness of Academic Librarians in Pakistan*. *New Review of Academic Librarianship, 28(1),* 1-27. http://doi.10.1080/13614533.2021.1906716

Nilsson, I.L. (2015, June 24-26). *Copyright information and librarian´s new role* [Poster presentation]. Towards open science, London.

Olaka, M.W. (2010). *Knowledge of copyright issues and strategies used in solving copyright queries among academic librarians in Kenya* (Doctor's dissertation). University of Missouri, Columbia.

Saunders, L. & Estell, A. (2019). Copyright Literacy of Library and Information Science Students in the United States. *Journal of Education for Library and Information Science*, 60(4), 329-353. https:// doi.org/10.3138/jelis.2018-0059

Shamsi, A., Vasantha Raju, N., Lund, B.D, & Durodolu, O.O. (2021). Copyright Literacy among Nigerian Librarians: A Survey of Copyright Awareness, Attitudes, and Abilities. *African Journal of Library, 3(*2), 119-128.

Sirivallop, P. (1997). *The Application of Copyright Law in Protecting Multimedia* (Master' s thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

Srisaard, B. (2017). *Basic research*. (10th ed). Bangkok: Suweeriyasan. (In Thai)

Thanaswarngkul, C. (1987). Fair *Use in Copyright Law* (Master' s thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (in Thai)

Thavonwanit, C., & Chinsuvapala, P. (2019). Intellectual Property Rights Protection: A Case Study of Infringement on Movie Copyrights in Thailand. *Kasem Bundit Journal,* 20(October), 60-71. (In Thai)

Todorova, T., Trencheva, T., Kurbanoğlu, S., Doğan, G.,Horvat, A., & Boustany, J. (2014). A Multinational Study on Copyright Literacy Competencies of LIS Professionals. https://doi.org/ 10.1007/978-3-319-14136-7_15.

Yanakam, P., & Arayapan, W. (2021). Librarians' Knowledge, Understanding and Usage Problems of Copyright Laws at Higher Education Institutions in Thai Universities. *Chiang Mai University Journal of Humanities,* 22(1), 181–203. (In Thai)